

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrške kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna peti-vrstica, (širina 72 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Weisskirchnerjeva gospodarska politika.

Ko je bila lanske zime in spomladi radi aneksije Bosne in Hercegovine največja napetost med Avstrijo in Srbijo in ko je razdraženost na obeh straneh dosegla vrhunec ter je ves svet trepetal, da se vname svetovna vojna, je Avstrija z usti svojega zunanjega ministra izrekla, da je pripravljena dati Srbiji gospodarske pogodnosti, ako se sosedna država potolaži radi aneksije. Srbija se je potolažila, Avstrija je svoje v Bosni koncentrirane polke poklicala nazaj in demobilizirala svojo mornarico. In tedaj je prišel čas, da izpolni obljubo glede na gospodarske pogodnosti, ki jih ima dobiti Srbija.

Naloga je bila nadvse enostavna. Če se hoče Srbiji ugoditi v gospodarskem oziru, se jej mora olajšati prodaja tistih produktov, ki jih ima. To je v prvi vrsti, malodane izključno, živina: Goveda in prešiči.

Moralno je bila Avstrija zavezana, ugoditi Srbiji v čim večji meri; kajti obljuba je obljuba ne le v privatnem, ampak tudi v mednarodnem življenju. Avstrija pa bi bila tudi z ozirom na svoje prebivalstvo zavezana, dovoliti Srbiji uvoz živine v najboljše meri in sicer iz dveh vzrokov. Prvič potrebuje avstrijsko prebivalstvo več mesa, nego ga normalno prihaja na trg. Mesna draginja je živa priča te potrebe. Drugič potrebuje avstrijska industrija, ki je zabredla v težko krizo, več trga za svoje proizvode. To ni le v interesu podjetnikov, temveč nujno potrebno tudi za delavstvo, med katerim vlada še vedno strašna brezposelnost in ki tudi v dobi krize ne more zboljšati svojega položaja. Naši rudarji n. pr. dobro vedo, da preže premo-gokópne družbe na trenotek, ko bi delavstvo stopilo v kakšno stavko in jih naravnost iz-zivljajo, ker bi jim v nekaterih slučajih ne-premišljen korak delavcev naravnost koristil.

Samooobsebi je umevno, da bo Srbija le tedaj odprla meje našemu industriji, če odpre Avstrija meje srbski živini. Kako se je zavlačila trgovinska pogodba s Srbijo, je znano. Zdaj je končno vendar sklenjena; seveda ima zadnjo besedo še parlament. Bilo je sumljivo, da se je vlada obotavljala naznaniti, kaj ob-sega nova pogodba. Nazadnje je stvar ven-dar prišla na dan in zdaj vemo, čemu imamo v Avstriji trgovinskega ministra. Imamo ga zato, ker nimajo nenasitni agrarci dovolj ko-risti od poljedelskega ministra, pa jim mora še trgovinski pomagati. Nekoliko suhih šte-vilk zadostuje, da se spozna položaj.

Dne 14. marca 1908 se je bila sklenila s Srbijo trgovinska pogodba, ki je dovolje-vala Srbiji uvažati v Avstrijo meso 35.000 goved in 70.000 prešičev na leto. Živa živina se sploh ni smela uvažati. Do 31. marca 1909 je bila ta pogodba provizorično veljavna. Dne 26. marca je predlagal sodrug Seitz v državnem zboru, naj obvelja pogodba še na-dalje. Nasprotno je predlagal krščanski so-cialec Mayr, naj sklene vlada takozvano po-godbo največje pogodnosti, t. j. pogodbo, po kateri Srbija sploh ne more uvažati mesa. To je zagovarjal trgovinski minister Weiss-kirchner. Predlog se je sprejel, a Srbija je odklonila tako pogodbo. To je bilo naravno. Meje so se torej popolnoma zaprle; iz Srbije

ni bilo mesa v Avstrijo, iz Avstrije niso šli industrijski produkti v Srbijo. Vlada je mo-rala decembra 1909, zahtevati pooblastilo, kakršno je bil sodrug Seitz marca meseca predlagal, katero pa je Weisskirchner takrat odklonil. Dne 22. decembra je bil poobla-stilni zakon po hudih bojih in težkih žrtvah v prid agrarcem sprejet. Zdaj je po dolgem zavlačenju nova pogodba sklenjena. A kakšna je? — Srbiji se dovoljuje uvoz mesa od 20.000 goved in od 50.000 prešičev, torej od 15.000 goved in 20.000 prešičev manj nego po pogodbi iz leta 1908. Naravno je, da je vsled tega tudi Srbija dovolila avstrij-skim industrijskim produktom manjše ugod-nosti nego leta 1908. In tako se imajo de-lavci vseh narodov v Avstriji dvakrat zahva-liti gospodu Weisskirchnerju: Prvič zato, da jim ne dovoli cenejšega mesa, drugič ker noče, da bi se industrija dvignila in da bi delavstvo dobilo več prilike za delo in za-služek.

Uvoz mesa, ki ga dovoljuje nova po-godba, je za cene mesa v Avstriji brez po-mena. Zakaj v javnih klavnicah Avstro-Ogr-ske se pobije na leto več kakor dva miliona goved in pokolje čez štiri milione prešičev. Uvoz mesa ima torej znašati komaj 1 od-stotek domače porabe in da to ne more vplivati na cene, je jasno kakor beli dan.

Celo meščanske kroge je jela draginja že vznemirjati, kako ne bi delavcev! A vladi ni mar draginja, meščanskim političnim stran-kam ni mar draginja, mase, kar jih ni v so-cialno demokratičnem taboru, pa ne vedo, da ni te draginje kriv nihče drugi kakor prav-ta vlada in stranke, ki jih pitajo s frazami in jim sipljejo pesek v oči.

Rimska smola.

Če bi Rim doživljal le tiste poraze, k-je ga zadevajo na političnem polju, bi bil nje-gov položaj še vendar relativno ugoden. Si-cer je neprijetno, če se mora retirirati z en-cikliko tako kakor letos; tudi ni veselo, če se ima izgubiti Španija. Ampak vse bolj ne-prijetno je to, da katoličani sami in sicer taki, katerim se nikakor ne more odrekati globoko krščansko in katoliško prepričanje, neprenehoma majejo glavne stebre, kritizirajo glavne uredbe cerkve.

Te dni se je na Nemškem zopet prime-rilo nekaj takega, kar bi klerikalizem gotovo najrajši zatajil.

Bivši duhovnik in licejski profesor dr. Oton Sickenberger, kateremu je zaradi nje-govega »modernizma« država odklonila na-meščenje v državni službi kljub izvrstnemu izpitu, se je bil sprl s cerkvijo. Tega nima klerikalizem nikakor rad. Še bolj neprijetno pa mu je bilo, da se je Sickenberger na-zadnje še brez papeževega dovoljenja oženil. Očitati se mu ne more, da bi bil to storil lahkomišlino. Trudil se je celo prav resno, da bi dobil papežev dispens, ker ne izvršuje več duhovniške službe. Prosil je monakovsko-brižinskega nadškofa, naj priporoči njegovo vlogo v Rimu. Ordinariat mu je prošnjo grobo odklonil. Tedaj še le je sklenil, poro-čiti se brez dispensa. Ko je prišel oklic v časopise, ga je nadškof Bettinger posvaril in mu zažugal, da bo izobčen iz cerkve. Si-ckenberger se je kljub temu oženil in je ob-javil v reviji »Neues Jahrhundert« javno pismo, naslovljeno na nadškofa Bettinger-a, ki zasluži, da ga spozna tudi slovenska jav-nost.

Profesor Sickenberger se najprej bavi z vprašanjem, kako je nastal celibat in potem pravi:

»Duhovnikom zapadnih dežel prepove-duje Rim zakon z najstrožjo kaznijo, duhov-nikom jutrovih dežel, ki pripadajo katoliški cerkvi, dovoljuje ista postava poroko brez pogoja. Poizkusu poštenega zakona žuga z najstrožjo kaznijo; ampak tistih tisoč in ti-soč katoliških duhovnikov, ki kršijo postavo na drug način, ostane deloma povsem brez kazni, deloma se le začasno odstavijo od službe, v najhujšem slučaju pridejo v po-pravljalnico. Ali ni to samovoljnost? Ali ni to čisto narobe? ... Zaslužili so duhovni-ke, da bi z njimi mogli zaslužiti narode...«

Sickenberger razlaga, da samstvo du-hovnikov ni potrebno za cerkev in potem nadaljuje:

»Zdaj ne govorim več zase; tega zdaj ne potrebujem več. Zdaj govorim za svoje sobrate, gospod nadškof! V imenu onih ti-soč in tisoč ljudi, ki jih predstojniki cerkve razmožujejo in tlačijo, zahtevam osvoboditev od te protibožanske sile. Če se nam odreče, si jo vzamemo! Vsem tistim papežem in ško-fom, ki so dali postavo o celibatu in jo vzdržujejo, očitam krivo pobožnost in okrut-nost. Od boga vdanih ljudi zahtevati žrtve, katerih noče bog, je napačna religija; izsi-ljevati jih, je nečloveško in okrutno. Tistim, ki vzdržujejo postavo, očitam hinavščino, ker vedo, kako se krši postavba in jo deloma kršijo sami, pa se vendar delajo, kakor bi bilo vse v redu in silijo podložne v enako hinavščino. Očitam jim največji zločin nad našim narodom, ker ponižujejo zakon, bra-nijo najpobožnejšim sinovom naroda potom-stvo in spravljajo tisoč pobožnih žena v strašne nevarnosti, namesto da bi jim dovo-lili srečo zakona z duhovnikom. Našemu za-konu pravite konkubinat; pred bogom je veljaven in svet, toda vaše samstvo je pre-grešno. Nas hočete izročiti sramoti in za-ničevanju; zgodovina pa bo sodila drugače, naložila bo sramoto Vam...«

Eden je bil, ki je to povedal. Tisoč in tisoč jih je, ki tako mislijo. In celibat je le ena tistih točk, radi katerih je razpor v ka-toliškem taboru samem. Če se taki razpori utajajo, se s tem vendar ne spravijo s sve-ta. Rim se bo prej ali slej prepričal o tem.

Politični odsevi.

* **Bog Pobasaj na Dunaju** žanje bla-mažo za blamažo. Ko so krščanski socialci ustavili tožbo proti svojemu tovarišu Hrabi, so se zavezali, da plačajo sodne stroške. Ker jih je bilo sram tega poloma, so mu poslali anonimno 1000 kron. Ampak Hraba je hotel imeti javno priznanje, da so blamirani, pa je izročil ta denar svojemu advokatu, sodnijo pa prosil, naj določi, koliko znašajo stroški. Sodnija je ugotovila 911 K in zdaj je pravni zastopnik krščanskih socialcev poravnal to svoto. Zanimivo bo, kdo pride po prvih 1000 kron.

* **V koroški deželni zbor** je bil v četrtek iz razreda veleposestnikov izvoljen nemški nacionalc Albert Wirth z 59 glasovi. Njegov nasprotnik Julij vitez Rainer je dobil — en glas.

* **Atentat v Krakovu.** V ponedeljek po-poldne je v Krakovu neki iz Rusije došli Poljak s Pruskega, po imenu Trubnowski na ulici ustrelil uradnika poljskega ljudskošol-skega društva Rybaka. Atentat je političnega značaja. Trubnowski je napadel Rybaka z besedami: »Ali te imam, špijon?« Ljudje, ki so bili v bližini, so planili po napadalcu in ga začeli besno tepsti. Takoj pa so ga pustili, ko je dejal: »Ustrelil sem špiona, ki je izročil neštete ljudi ruskemu krvniku!« Socialno demokratični »Naprzod« pripoveduje, da je Rybak igral vlogo Azeva. Na sumu

so ga imeli že leta 1906. Potem pa se je sum povečal, ko ni minil dan, da ne bi bila ruska policija zaprla kakšnega človeka, ki je imel stike z Rybakom. Bil je član osrednjega odbora nacionalno poljske organizacije, v resnici pa je bil baje agent ruske »Ohrane«, od katere je dobival petsto rubljev na me-sec. Krakovska policija pač trdi, da ne ve nič o tem; to pa seveda ni nikakršen dokaz. Upati je, da prineso bližnji dnevi več jasnosti.

* **Na Hrvaškem** se nadaljujejo poga-janja »Stranke prava« z »napredno stranko« (pokretaši), da bi se obe strni v enotno vladno stranko. Če se doseže sporazum, bodo povabljeni tudi člani »avtonomnega kluba« (bivši madžaroni), da pristopijo. Potem se ima sporazumno z banom izdelati program. Upajo, da se nova stranka ustanovi sredi septembra.

* **Hrvaški sabor** je sklican na dan 22. avgusta, seveda le v ta namen, da se pre-čita kraljevski reskript, s katerim se sabor razpušča.

* **Preiskava proti baronu Ungern-Sternbergu**, ki je bil v Peterburgu aretiran radi špionaže, je zaključena. Obtožen bo radi veleizdajstva. Proces bo najbrže meseca okto-bra pred vojnim sodiščem. »Berliner Tag-blatt« javlja, da je preiskava dognala, da je Ungern-Sternberg prodal Avstriji dvanajst tajnih dokumentov.

* **Španski ministrski predsednik Ca-nalejas** je imel daljši razgovor s španskim poslanikom pri vatikanu Ojedom, ki je bil od vlade poklican v Madrid. Canalejas je izrazil mnenje, da se Ojeda najbrže ne vrne v Rim.

* **Apostolski nuncij Vido** se je iz Ma-drída odpeljal v Zaranz pri San Sebastianu.

* **Grška patrolja**, ki je štela 15 voja-kov, je v terek pri Domenikonu prestopila turško mejo. Z obmejno turško stražo se je vnel boj, ki je trajal tri ure. Pet grških vo-jakov je bilo ubitih, ostali so se vrnili čez mejo. Na turški strani sta bila dva vojaka ranjena.

* **Turčija** hoče od Nemčije kupiti še dve bojni ladji, pa tudi na Francoskem ku-puje topničarke.

* **Turčija pridno pumpa.** Pri solunski banki si je izposodila 500.000 funtov, v Pa-rizu je pa pri skupini banke Credit mobilier in Bernard ter Louis Dreyfuss najela 6 mi-lionov funtov (približno 80 milijonov kron). Zaradi tega je zelo ozlovoljena otomanska banka, ker se ni posojilo vzelo pri njej.

* **Vstaši v Hondurasu** v srednji Ame-riki so zavzeli mesto La Ceiba.

Voda v Trstu.

Najaktualnejše vprašanje za tržaški mest-ni svet je napava vode. »Aktualno« pravza-prav ni najumestnejša beseda. Vprašanje se študira v Trstu že nad sto let, kar je menda rekord, ki ga ni doseglo nobeno večje me-sto v Evropi. Naši mestni očetje plešejo v tem vrtincu že nad 30 let in ne najdejo iz-hoda. Trst se ne more, kar se tiče vode, primerjati niti mnogo manj važnim mestom. Dočim se v drugih mestih porabi za osebo na dan do 300 litrov vode, se dosega v Trstu komaj 56 litrov za dan in osebo. Nikjer menda ne plačujejo prebivalci vode tako drago kakor v Trstu. Za kubični meter 74 vinarjev! Vsled tega ima prebivalstvo ogrom-no škodo v higienskem oziru ne glede na materialno škodo, ki jo trpi občina in pre-bivalstvo. Sama materialna škoda se mora po najnovejših računih (na podlagi poprečne porabe 10.000 kubičnih metrov na dan in 40 vinarjev difference pri kubičnem metru) ceniti na poldrug milijon na leto.

Odgovorne za ta žalostni položaj so prejšnje uprave, katerim je bil že nad 30 let na razpolago načrt, ki bi po izjavah strokov-

njakov zadoščal ne le sedanjim, ampak tudi bodočim potrebam mesta. Že od leta 1882. se je splošno smatral načrt, po katerem bi se imela voda napeljati iz Reke-Bistrice za edinega, ki more priti v pošte. Toda privatna družba, ki je imela dodajati mestu vodo, je znala z intrigami do leta 1896. preprečevati izvršitev tega načrta in si tako na škodo vsega prebivalstva zagotavljati ogromen profit. Po šestindvajsetletnem štu-diranju, ko je imela že poteci pogodba z vodovodno družbo »Aurisina«, katere vodo-vod je postal že popolnoma nesposoben, se torej ni moglo ukreniti še nič definitivnega in posledica te strahovite nemarnosti je bila, da je bilo prebivalstvo vnovič prisiljeno, ku-povati vodo za ogromno ceno. Pogodba z »Aurisino« se je podaljšala za 10 let, do 31. decembra 1909.

Leta 1903. je mestni svet pooblastil svojo delegacijo, naj porabi vsa sredstva, da se pospeši in uresniči napeljava vode iz Reke Bistrice. Po 30 letnem proučevanju, po ogrom-nih žrtvah za načrte, za nakup vodne pra-vice, zemljišč, mlinov itd., pa se je mestni svet v oči-gled volitev na novi razširjeni pod-lagi naenkrat premislil in naročil mestnemu tehničnemu uradu, naj — proučava nabavo vode iz reke Timave v Furlaniji. Tako se je hotelo uničiti delo tridesetih let!

Ta presenetljiva izprememba mnenja se je zdela socialistični skupini v novem mest-nem svetu nejasna, pa je poskrbela preiskavo, ki je dognala, da so nekateri jako vplivni mestni svetovalci v najožjih stikih s posest-niki zemljišč in z direktno interesiranimi ose-bami. Radi osebnega dobička so torej taki mestni očetje delovali za načrt iz Timave.

Na podlagi tega so socialistični mestni svetovalci spravili zadevo v javno razpravo.

Bratski list »Lavoratore« je v mnogih člankih s trdnimi podatki in številkami do-kazal, da je novi načrt ne glede na ogromne stroške za napeljavo mnogo slabši od prvega. Energični nastop naših mestnih svetovalcev je sprbil večino v velikansko zadrego, ker ne more pobiti socialističnih argumentov.

Rešitev problema je nujna. Socialistična skupina v mestnem svetu zahteva, da se ve-čina opraviči — če se more!

*

V soboto, dne 30. julija so imele vse tržaške strokovne organizacije v »Del. domu« skupno sejo, na kateri se je temeljito raz-pravljalo o tej stvari, ter se je sprejela sle-deča resolucija, ki se je nabila tudi po mest-nih vogalih:

»Zastopniki podpisanih strokovnih, po-litičnih in kulturnih organizacij, zbrani dne 30. julija zvečer v dvorani »Delavskega doma« ter čuvši in razpravljajući poročilo sodruga inženirja Frana Pittonija radi obskrbe vode za občino Trst:

obžalujejo, da po stoletnem prouča-vanju bivše mestne uprave niso hotele rešiti problema za nabavo vode, predpostavljajoč koristi posameznikov interesom skupnosti, provzročivši tako veliko škodo prebivalstvu v zdravstvenem, moralnem in materialnem pogledu;

smatrajo opustitev prejšnjega na-črta, da se dobavi voda iz Reke Bistrice, ki je bil od vseh poklicanih faktorjev priznan za najboljšega ter načrt za nabavljanje iz reke Timave brez opravičenega vzroka za novo škodo na račun vseh prebivalcev in za korist enega samega sloja oziroma morda le posameznih ljudi;

izjavljajo, da se bodo poslužili vseh sredstev, da preprečijo novo nakano tržaške občine na škodo vseh občinskih pre-bivalcev.

V Trstu, 1. avgusta 1910.

Iz »Delavskega Doma«.

(Slede podpisi vseh organizacij).

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— Nadomestna volitev v Beli Krajini je razpisana na dan 18. oktobra, eventualna ožja volitev se določa na dan 25. oktobra. Ker je kranjski deželni zbor sklenil za svoje volitve volilno obveznost in je bil dotični zakon potrjen, velja obveznost tudi za držav-nozborsko volitev. Kdor se, ne da bi se mogel opravičiti, ne udeleži volitve, se kaz-nuje od 1 do 50 K. Slučaji, ki opravičujejo volilca, so pa sledeči: 1. Ako volilec vsled bolezni ali slabosti ne more priti na volišče. 2. Ako zadržujejo volilca uradne ali sicer neodločljive dolžnosti. 3. Ako je volilec na potovanju izven kranjske dežele. 4. Ako za-držuje volilca bolezen v rodbini in druge neodločljive rodbinske zadeve. 5. Ako za-držujejo volilca prometne ovire ali druge nepremagljive okoliščine. Belo Krajino je doslej, kakor znano, zastopal v državnem zboru de-želni glavar Šuklje, ki je odložil mandat vsled sklepa klerikalne stranke, da je državno po-slanstvo nezdružljivo z deželnim odborštvom. Klerikalci kandidirajo namesto njega dežel-ega odbornika profesorja Jarca. Liberalna

kandidatura še ni znana. Včasih so Belo Kra-jino smatrali za liberalna tla.

— Članom strokovnih organizacij. Že dlje časa posluje v Ljubljani obrtno sodišče, ki velja za enako okrožje kakor okrajno so-dišče v Ljubljani. Na žalost pa vladajo o tem sodišču pri mnogih delavcih zelo na-pačni pojmi, tako kakor tudi velika množica delavcev ne pozna določb obrtnega zakona. To neznanje ima slabo posledico, da so v kratkem času, odkar posluje obrtno sodišče v Ljubljani, delavci izgubili že premmno-gne pravde. Mnogo delavcev misli, da ima obrtno sodišče soditi le na njihovo tožbo, pa ne vedo, da tudi delodajalec lahko toži delavca. Da je število takih slučajev manjše, je pač naravno. Delodajalec je gospodarsko moč-nejši in čuti to premoč, pa ima vsled tega tudi več prilike, da jo izrablja in zlorablja. Tako imajo delavci več prilike za tožbe ka-kor delodajalci. Odkar je v Ljubljani obrtno sodišče, je sploh mnogo več takih tožb kakor prej, ko je bilo okrajno sodišče kompetentno. Ampak kakor smo že omenili, niso imele tožbe delavcev mnogo uspeha, večinoma zato ne, ker niso bile dobro premišljene. Delavec pride z gospodarjem v navskrižje; v razbur-jenosti gre pa toži, a ena napačna beseda lahko zadostuje, da se izgubi tožba. Potem ima delavec seveda samo sitnosti. Da se organizirani delavci obvarujejo takih škod-ljivih posledic, se jim svetuje, naj pridejo vselej v strokovno tajništvo, preden vložijo tožbo, da se posvetujejo o vseh posameznostih in obvarujejo nepotrebnih sitnosti.

Strokovno tajništvo.

— Olimpijske igre pri nas. Z Viča nam pišejo: Junaštvo pri nas še ni poginilo, ampak treba je le primerne prilike, da se pokaže. Tisti filozofi, ki trdijo, da kultura mehkuži in da se je bojevitost ohranila le še pri barbarskih narodih, nimajo prav; mi smo gotovo kulturni in najbolj kulturna je naša buržoazija, prav posebno koncentrirana pa je kultura v organizacijah naših »višjih slo-jev«. Kdor pa misli, da tu ni več heroizma, ne pozna teh cvetov našega naroda. V ne-deljo so nam to ad oculos dokazali na na-rodno-napredni in na narodno-katoliški pod-lagi; v klasje je šlo liberalno in klerikalno junaštvo. Imeli so namreč dvojce slavnosti: Sokoli v restavraciji »Rožna dolina«, Orli vulgo Čuki pa v neki gostilni blizu cerkve. Kjer je veselica kulturnih elementov, tam mora biti cviček in kjer je cviček, tam mora biti korajža. A kako se izraža korajža na liberalni in klerikalni podlagi v dejanju? ... Mislite, da so eni ali pa drugi zapeli glasno, da jih je bilo slišati čez hribe tri in doline tri prelepo pesem »Pa pri nas je korajža, pa pri vas je pa ni« in da so potem po stari častitljivi tradiciji zavihali rokave pa prvi naskočili druge ali pa drugi prve? ... Ne. Rokavi so se pač zavihali, ampak efekt je bil nekoliko drugačen. Stepli so se Sokoli in Čuki, toda v — avtonomnem delokrogu: Sokoli zase, Čuki pa zase. Bolj veselo je bilo pač pri Čukih, zakaj tu se je rabil tudi nož. Vendar pa niso niti Sokoli preveč za-ostali, kajti tudi izmed njih so morali neka-teri v pondeljek svojega rojstva kosti pre-pustiti ljubi postelji, ker so skelele bunke, prizadejane od »bratskih« pesti. A zakaj so se tako junaško bojevali? Pri nas pravijo ljudje: Sokoli so se topli za narod, Čuki pa za vero.

— Javen železničarski shod bo dne 16. t. m. (torek) na vrtu gostilne »Interna-tional« ob 8. zvečer. Poročal bo o delovanju zavarovalnice proti nezgodam avstrijskih že-leznic odbornik te zavarovalnice sodrug Hon-dl z Dunaja, Slovensko bo poročal so-drug Etbin Kristan. Železničarji! Vaša dolž-nost je, da se važnega shoda udeležite vsi do zadnjega.

— Smrtna kosa je pograbila dne 2. t. m. sodruga Franca Babiča v najlepši moški dobi 29 let. Sodrug Babič je bil kot livar uposlen dlje časa v fužinski livarni na Jese-nicah. Bolehal je za proletarsko boleznijo, pa zapuščal vdovo in enega nepreskrbljenega otročiča. Sodrug Babič je bil človek prikup-ljive narave, priljubljen pri svojih sodelavcih in skrben družinski oče. S sodrugom Babi-čem zgublja organizacija kovinarjev na Jese-nicah enega izmed svojih vstarih članov, na-ša stranka značajnega pristaša. Pogreb se je vršil dne 5. t. m. ob veliki udeležbi jese-niških kovinarjev in železničarjev. Jeseniško delavstvo bo ohranilo sodruga Babiča v čast-nem spominu. Bodi mu zemljica lahka.

— Tržič. V nedeljo jutraj je pri nas nenadoma umrl sodrug Franc Fajfar. Zadel-a ga je srčna kap. Sodrug Fajfar je bil član predilniške organizacije, zvest sobojevnik. Za-puščal ženo s tremi malimi otroci. Pogreba, ki je bil v pondeljek ob 6. zvečer, so se udeležili sodrugi obeh tržiških podružnic.

Trst.

— Gibanje livarjev v Trstu. Pred 3 tedni so tukajšnji livarji oddali potom svoje organizacije zvezi delodajalcev spomenico, v kateri zahtevajo: 1. 20% povišanje meзде 2. Čezurno delo naj se plača z 20% naplač-

nine, 3: livarji, ki so 20 let stari, naj dobe minimalne plače 4-20 K na dan, livarji, ki so dosegli 24. leto, naj dobe K 5 na dan. Izven tega zahtevajo delavci priznanje svoje strok. organizacije. Po 14 dneh je zveza de-lodajalcev odgovorila strokovnemu tajništvu v Trstu, da je takoj odpisala poročilo o spomenici vsem ravnateljstvom, katere pri-dejo v pošte, ter da je že od nekaterih do-bila odgovor. Seveda je stvar težka, kajti večina tistih kompetentnih oseb da ni niti doma, temveč v kopališčih. Vendar da lahko s tem računamo, da bo kmalu sklicana po-trebna seja, na kateri se bo o tem razprav-ljalo. — Seveda so postali livarji zaradi tega nemirni ter na shodu 27. m. m. sklenili: Konstatiramo, da je zavlačevanje odgovora na našo spomenico obsojanja vredno, kajti če bi delavci ne potrebovali nujno, kar so zah-tevali, bi seveda rajši pustili gospodo v kopeljih pri miru. Naj se naloži tajništvu, da takoj naznani to resolucijo zvezi delodajalcev, ter zahteva odgovor do 1. avgusta. Delavci pa se snidejo dne 2. avgusta, da sklenejo, kar bo potrebno. Ta resolucija je bila takoj oddana, in zveza delodajalcev je tedaj nekaj hitreje odgovorila in sicer: Zveza delodajal-cev, zasedajoča 2. avgusta izreka soglasno, da jim ni mogoče ustreči željam livar-jev in sicer: Izražajo svoje prepričanje da je nemogoče povečati mezde na temelju mi-nimalne plače, temveč le po pridnosti in sposobnosti; tudi jim ni mogoče povišati plače v splošnem 20%, kajti razmerje med livarjev z onimi drugih strok je popolnoma enako. Na ta odgovor so livarji sklenili sledeče: Ako je delodajalec ljubo, povečati plače po sposobnosti in pridnosti, dobro! Livarji nimajo nič proti temu. Toda najpo-prej zahtevajo, da se fiksirajo minimalne mezde in potem lahko upoštevajo pridnost in sposobnost ter lahko zvišajo mezde na 10 K na dan. Minimalno mezdo so si pri-borili dosedaj knjigovezi, litografi, peki itd., zakaj bi bilo to za livarje nemogoče? Tudi ni res, da so razmere med livarji enake onim drugih kovinarjev. Dejstvo je, da so livarji v Trstu z ozirom na druge kovinarje naj-slabše plačani. Livarji konstatirajo, da so njih zahteve popolnoma opravičene, ter ostanejo na svojem stališču: Da ne odjen-jajo, dokler ne dosežejo, kar so zahtevali. Kovinarsko tajništvo stoji vedno v kontaktu s centralno strok. komisijo na Dunaju, ki se živahno bavi z gibanjem livarjev v Trstu.

— Prepovedan izlet v Pulj. Pretečeno nedeljo se je imel vršiti izlet v Pulj, ki ga je bila organizirala tržaška N. D. O. Izlet se pa ni vršil, ker ga je politična oblast prepo-vedala. Samo po sebi se razume, da je pre-poved izleta posledica narodnega sovraštva, ki se umetno goji med slovenskim in ita-lijanskim prebivalstvom na Primorskem. Posle-dic narodnega sovraštva in nacionalne gonje je veliko. Zato pa ni naša naloga, da bi se obširno bavili z vsako tako posamezno, vsem in celo narodnjakom neprijetno posledico na-rodnega škčvanja. Žalostno je pri tem, da uporabljajo narodnjaki take reči v zopetno narodno gonjo in da so delavci tisti, ki mo-rajajo prenašati najhujše posledice take vojske. Zaradi tega pa tudi ne bomo branili ne slo-venskih ne italijanskih nacionalcev. Saj so oboji enaki, in zato, ker uganjajo pri taki stvari eni večje neumnosti kot drugi, nimajo drugi še nobene pravice postavljati se v po-zo mučenikov. Za vsak sad narodnega sovraštva so oboji odgovorni. Oboji, odnosno vsi na-cionalci so krivi sedanjega narodnjaško pre-ganjaškega sistema, ki sili človeka verovati v brutalnost in prilagoditi se ponižnosti. In dokler bomo imeli nacionalistične stranke, dokler bo ljudstvo verjelo vsakemu frazarju, ki se pokaže na temnem obzorju naciona-listične politike, moramo tudi biti pripravljeni na take in enake slučaje. Mi in z nami vsi ljudje, ki imajo možgane na pravem mestu, smo mislili in trdili, da ima vsak človek pravico odločevati o svojih izletih. Vsled tega se nam tudi izlet N. D. O. v Pulj ni zdel nič nevarnega. To pa ni šlo v glavo nacionalcem v Pulju. (Tam so se včasih skle-pali narodni kompromisi!) Nacionalci imajo vedno svojo čudno logiko. Pripovedovali so, da hočejo Slovenci posloveniti Pulj. Trikrat da bodo šli okoli, potem ga pa zavzeli. Pripovedovali so, da je vse ljudstvo razbur-jeno, in so obljubljali skoro revolucijo. Poli-tična oblast se je pa revolucije grozno zbala in izlet prepovedala. Tako je tista avstrijska politična oblast ohranila italijanstvo Pulja, ki je pa tako mogočno, da bi bilo padlo na zadnico ob enem samem izletu narodnih Slo-vencev. Pa še ti ne bi bili prišli kdo ve iz kako visokih hribov, ampak iz Trsta, to se pravi iz tistega italijanskega mesta, kjer se še narodni kompromisi ne delajo. Nam se zdi, da ima politična oblast v takih slučajih še druga sredstva na razpolago, ne da bi jej bilo treba rabiti silo, ne prepovedati izletov. Ampak kadar človek reče avstrijska politična oblast in narodne stranke, je povedal vse, kar si mi v tem trenutku mislimo. Bistro-umnost je globoka na obeh straneh. Temu se ne da oporekati, pa če pojdemo tako

dalje, bomo izdelali še zakonik, ki bo določal mesta, v katera sme ta in ta in ta narod. Bog se usmili duš v vicah!

— Pevski odsek »Ljudskega odra«, je edini v jugoslovanski socialno demokratični stranki v Primorju. Ta pevski zbor je v krat-kem času svojega obstanka pokazal, koliko se more dobrega storiti, če se ima zadostno število zavednih sodrugov. To so videli tudi sodrugi iz Gorice in Ljubljane, ko so nas prišli obiskat dne 24. julija t. l. Ta pevski zbor je dosedaj nastopal pri vseh strankinih prireditvah. Sodeloval je tudi pri prireditvah italijanskega pevskega zbora, ki ga je vabil kakor svojega gosta. Toda v zadnjem času so naši najboljši zavedni sodrugi začeli posta-jati nemarni ter se prav nič več ne brigajo za svoj pevski zbor. Ne vemo, kaj je tej ne-marnosti vzrok, na vsak način pa je to ob-žalovanja vredno. Upamo pač, da bodo ta javni opomin nekoliko upoštevali in se zopet začeli redno udeleževati pevskih vaj. Ne vemo, oziroma ne moremo si misliti, da bi dober sodrug in pevec ne mogel žrtvovati za pevski zbor tistih kratkih dveh ur na teden. Neka-teri so postali tako nemarni, da prihajajo k pevskim vajam samo takrat, kadar je kakšna veselica pred vratmi. Ni dosti, da nas pevci zanemarjajo, ampak od nobene strani ne do-bimo niti vinarja podpore. Če hočejo naši sodrugi, da obstoji pevski zbor, naj položijo roko na srce in naj se vprašajo: Kaj res nisem zmožen kakor dober sodrug žrtvovati tistih dveh kron letne podpornine za pevski zbor? Mislimo, da to žrtve vsak pretrpi! Če pevci, ki morajo hoditi k pevskim vajam in se truditi, da se navadijo lepim zborov, lahko plačajo deset kron na leto, lahko plača tudi vsak sodrug tisti dve kroni na leto. Na eni strani je sramota, da je tako pičila udeležba, kadar priredi pevski zbor kakšno veselico, da ne more društvo pokriti niti stroškov, a kamli da bi imelo kaj dobička. Tako društvo gubi pogum, ker vidi, da nima od nobene strani podpore. Na drugi strani je sramota, da se med tolikimi tržaškimi slovenskimi so-drugi ne dobi toliko oseb-pevcev, da bi se napravil tak pevski zbor, kakršen bi lahko imponiral ne samo s svojim petjem, ampak tudi s svojim številom. V slučaju, da bi pevski zbor propadel, naj nam ne očitajo potem sodrugi, da je bila to naša nemarnost, in če bi mi hoteli, da bi pevski zbor lahko ohrani-li v življenju. Radi tega jih tudi opozarjamo, da nam ne bodo mogli očitati, da smo to storili ne da bi kdo kaj znal o tem. In če se sodrugi ne odzovejo našemu vabilu, se to najbrž tudi zgodi, ker tako ne more iti na-prej. Upamo, da nas oklic ne ostane brez uspeha! Torej, kdor je sodrug, naj pokaže, da mu je res na srcu vse, kar je naše! Vsi tisti sodrugi, ki so že sodelovali pri pevs-kem zboru »Ljudskega odra« ali pa pri prejšnjem pevs-kem društvu in vsi drugi, ki bi imeli veselje do petja, se vabijo na sestanek, ki bo v četrtek dne 18. t. m. ob 8. zvečer v gostilni »Internacional«, ulica Boccaccio št. 25, da se pomenimo o tej stvari in ukrenemo, kar je potrebno.

— Sv. Rok pri Trstu. V ladjedelnici Sv. Roka so bili pred tremi tedni vsi de-lavci kakor tudi vsi uradniki odpuščeni. V tem zavodu ni to sicer nič novega, kajti znano nam je, da so bili tisti delavci že dvakrat izprti in sicer pred šestimi meseci štirinajst (14) dni, in pred šestnajstimi me-seci tri tedne, vsakokrat zaradi malenkostnega gibanja delavstva. Razložek je le ta, da so sedaj dobili delavci obenem svoje knjižice, t. j. da so popolnoma odpuščeni, (800 de-lavcev) in da ne ve lo sploh zakaj. O tem slučaju pa danes lahko sledeče poročamo: Centralno vodstvo tukajšnjih zavodov Sv. Andrej, Sv. Marko in Sv. Rok so sklenili, da se združijo z akcionarji Lloydovega arzenala — ki bo v kratkem času razpuščen — ter da bodo delovali prihodnje pod firmo: Stabil. tecn. Triest, Aktiengesellschaft. V Sv. Roku bo nastopila druga direkcija in najbrže tudi novi uradniki. Toda delavci pa, se sliši, da so v prvi vrsti poklicani iz Lloydovega arzenala, da nastopijo delo pri Sv. Roku. Kaj pa bo s tistimi delavci, ki so bili tam odpuščeni — če bodo še sprejeti od nove direkcije ali ne, se danes še ne ve. Vsekakor pa lahko še danes rečemo, da jih bo velik del ostal zunaj.

Istra.

— Nacionalizem italijanskih sociali-stov v Pulju je trajno na dnevnem redu naših patentiranih hejslovanov. Ta fraza se je že včasih obnesla in zato je vzorni narod-njakarji na bodo opustili, dokler jih bo kaj, kakor pes ne izpusti kosti tudi če je že od vseh strani oglodana. Pustimo pa narodnja-kom zabavo pa rajši pogledimo, kako nacio-nalni so naši italijanski sodrugi. Zadnji teden se je puljski občinski svet bavil z zahtevo hrvaških šol v Pulju. Italijansko nacionalna večina je takoj odklonila zahtevo, češ: Kako naj dajemo šolo tistim Slovanom, ki nam odrekajo italijansko univerzo? Tedaj je vstal edini delavski zastopnik v občinskem svetu sodrug Lirussi in dejal: »Stališče italijan-

sko-nacionalne večine je popolnoma napačno. Radi šovinizma jugoslovanskih poslancev ne sme trpeti hrvaško ljudstvo, ki ima pravico do šole v materinskem jeziku. Ako ne priznate tega, ste ravno taki šoviniisti kakor oni in imate edini namen, netiti nacionalne boje med ljudstvom... Sodrugi Lirussi, ki je tako govoril, je tisti socialist, ki so ga in ga še najbesneje napadajo slovenski narodnjaki. Puljski delavci pa naj sodijo taktiki enih in drugih in bodo spoznali, kdo ima prav.

— **Narodnjaška bestialnost** dobiva od dne do dne blažnješe oblike. Za Istro je bila v tem oziru že od nekdanj norost na dnevnem redu. Ali zadnje čase je začela manj presegati že vse meje. Kdor si je pa ohranil le še iskrico objektivnosti, mora spoznati, da sta si nasprotnika popolnoma enaka. Italijani niso nič boljši od Slovanov, Slovani pa nič od Italijanov. Tu nič ne pomaga, jemati posamezne slučaje iz celote pa preiskavati, kdo je kriv, kdo pa ne. Nacionalno besnenje je neprekinitvena veriga. Danes daje norosti povod ena stran, jutri pa druga. Tako gre to brez konca in kraja. Vzrok večnega boja ne tiči v posameznih krivicah, ki se gode temu ali onemu, ampak v skupni volji za nesporazum, za boj, za divjanje, za besnenje. Eni in drugi hočejo klanje in če bi se jim ti sočkrat ponudila prilika za pošteno ureditev razmer, ki bi omogočila nacionalno življenje enim in drugim, jo bodo vendar odklonili, ker nočejo miru, ker nočejo sporazuma, ker žive od bestialnosti. In zdaj naj pokažemo, kakšne absurde sadove rodi to živinsko sovražstvo. Tržaška N. D. O. je hotela, kakor znano, prirediti izlet v Pulj. Ko so to izvedeli puljski itajijanski nacionalci, so planili po koncu. Zdaj se jim je pokazala prilika, da se maščujejo za slovensko obstrukcijo proti italijanski univerzi. Dosegli so, da se je izlet prepovedal. In ko so zvedeli, da se jim je posrečil namen, so samega veselja vnovič znoreli, pa so šli — mazat slovenske napise po trgovinah s tinto. Prizanesli tudi niso »Narodnemu domu«. To je zopet dvignilo hrvaške narodnjake kakor da jih je pičil gad in začeli so študirati, kako bi vrnili milo za drago. Dne 6. t. m. je igrala mestna godba na velikem trgu. Pa se je tu zbralo približno 200 narodnjakarjev in so začeli »demonstrirati« z razgrajanjem. Zdaj so bili zopet Italijani užaljeni in nastal je pretep, ki bo imel najbrže še druge posledice. Ampak tudi Italijani so začeli tuhtati, kako se bodo maščevali. Zmislili so, da se mora pretepti vse, kar govori hrvaško ali slovensko na ulici. Organizirala se je tolpa kakih dvajsetih italijanskih nadebudnih mladeničev, se oborožila z žilovkami in bokserji pa drvila potem po ulicah gorindol ter neusmiljena napadla vsakega, kdor je znil slovansko besedico. Tako so ti apaši napadli tudi nekoliko sodrugov brez vsakega razloga. Da so govorili svoj jezik, je bilo tolovajem razloga dovolj. Seveda se je to moglo zgoditi le tam, kjer je cela druhal naletela na posameznike, kajti vpričo večjega števila zleze tudi tem junakom korajža v hlače. Ne pripovedujemo tega, da bi tarnali nad nezgodo svojih sodrugov, ki ne potrebujejo pomilovanja. Ampak za nacionalistično podivjanost ne more biti nič bolj karakteristično kakor ta slučaj. Ravno socialni demokratje so se v Pulju najbolj trudili, da bi se ublažila nacionalna nasprotja. Ravno tako kakor je zblaznela druhal napadla te, bi bila lahko pretepla svoje sonarodnjake, ki bi slučajno z znanim Slovanom izpregovorili slovansko besedico. Tu se torej sploh ne more več govoriti o pameti in razumu. V tem je najboljši dokaz, da je narodnjakarstvo nevarna bolezen, proti kateri se morajo porabiti radikalna sredstva. Kdor govori tu še o idealih in idealizmu, je tepec, če ne ve, kaj da govori, ali pa lump, če ve, kaj blebeče. Seveda ni upati, da bo kolovodje kdaj srečala pamet, upati pa je, da bo ljudstvo samo spoznalo, kakšno lumparijo uganja z njim par koristolovskih špekulantov, katerim ni narodnost nič drugega kakor nepoštena pretveza za kšeft.

— **Istrski narodnjakarji** v družbi s tržaškimi tarnajo, da se je izlet tržaških zizibambul v Pulj prepovedal na zahtevo vojne mornarice. Nimamo sicer s ces. in kr. krogi tako intimnih stikov, da bi mogli kontrolirati, če so te trditve resnične, toda verjetne so že. Če pa se je res tako zgodilo, tedaj naj nam blagovolijo cenjeni narodnjakovci v Pulju odgovorijo na tole vprašanje: Kdo pa je v Pulju hlapčeval mornarici bolj nego hrvaški narodnjakarji? Kdo pa je pospeševal njene tendence? Kdo se je z njo družil pri volitvah? Kdo ji je pomagal razbijati organizacijo v arzenalu? Kdo je pospeševal njene germanizatorične tendence? Kdo jo je vabil v »Narodni dom«? Kdo je z njo fraterniziral? Kdo bolj nego Vi, narodnjakarski šarlatani, ki bi bili najrajši vse Hrvate in Slovence preoblekli za veterance?... Ali Vam nismo že takrat povedali, da Vam bodo marinarji prijatelji, dokler Vas bodo potrebovali in da boste potem dobili germansko breco za svoje pasje klečeplazenje? Ali Vam nismo opozarjali,

kakšen sad je rodila Vaša pobratimija z nemškim nacionalizmom v Opatiji? Ampak Vi ste seveda premodri! Morali ste počakati, da pride brca in optima forma. In zdaj jo imate po svoji zaslugi. Nihče ni toliko pomagal germanizaciji v Istri kolikor Vi. In če bi marinarji znali biti količkaj hvaležni, bi morali predlagati Bienertu, da vas vse skupaj oficijelno imenuje za »Ehrengermane«.

Goriško.

— **Podgorski »prijatelji« delavstva**, narodni in klerikalni, ne vedo več na kakšen način preprečiti napredek socialno demokratične ideje in škodovati delavskim organizacijam, in dan za dnevom pripovedujejo o socialistih kaj lažnivega. Poseben odkar se je ustanovil v Podgori »Sokol«, se sliši vedno kaj novega. Liberalni možnarji tarnajo, da jih socialisti nadlegujejo, klerikalni brezverci pa bi radi povedali kaj o izletu v Trst; ne znajo pa si pomagati in ščenčarijo kak ne razumljiv dopis, kakor so ga v zadnji številki »Novega časa«. Natančno bomo poročali v prihodnji številki. R. P.

— **Podgora**. V četrtek, dne 4. t. m. se je vršil shod članov politične organizacije, na katerem se je razpravljalo o bližajočih se občinskih volitvah. Po daljši debati se je sklenilo udeležiti se volitev s samostojno listo. Nato se je izvolil volilni odbor. Vsem sodrugom priporočamo, da poročajo volilnemu odboru o vsem, kar bodo videli in slišali v tej volilni dobi, ker ni izključeno, da se bodo vršile te volitve na podlagi terorizma, kakor se vršijo navadno povsod. Treba je torej paziti. Na shodu je bil navzoč tudi sodrug Jos. Petejan iz Gorice.

— **Utopljenka**. V soboto, dne 6. t. m. so našli truplo učiteljske kandidatkinje Emilije Loser iz Trsta, ki se je utopila pri kopanju v Idriji pri Sv. Luciji. Ponesrečila je dne 17. pr. m. in vse iskanje je bilo zaman; ker je pa Soča te dni znatno narasla, je voda privedla truplo do Podgore in sicer do novega železniškega mostu pri »Barki«. Utopljenko so identificirali po ostankih obleke za kopanje, drugače bi jo bilo zelo težko spoznati, ker je bilo truplo močno poškodovano. Pogreb se je vršil v nedeljo popoldne v navzočnosti staršev rajne, kateri so bili telegrafično obveščeni.

— **»Božji namestniki« — tiskarji**. Kakor je znano, stavkajo v Gorici delavci italijanske tiskarne. Štrajk je nastal vsled nameščenja nekega strojnega stavca, ne da je bilo o tem kaj obveščeno tiskarsko društvo. Ker traja stavka že dlje časa, si niso gospodje »duhovni pastirji« mogli kaj, nego so sklenili, da bodo začeli — oni delati, ker delo drugače zaostaja. In res! Neki dan je vstopilo v tiskarno nekaj dijakov, klerikalnih pristašev ter »duhovnikov«, ki so začeli »delati«. Neki kapelan iz Podturna se je pri tem posebno odlikoval. Prišedši v tiskarno, je slekel suknjo, si zavihal rokave in začel svoj novi poklic. To se je drugim tako dopadlo, da so ga takoj postavili za vodjo. Oni upajo, da bodo v tem delu vstrajali, češ, da se nočejo dati ponižati in da bodo pokazali, da so tudi za to sposobni. — Vemo, da so ti črni »prijatelji ljudstva« za marsikaj sposobni, toda da bodo kaj takega začeli, si zopet nismo mogli misliti. Ti ljudje, ki zlorabljajo ob vsaki priliki, kjer samo morejo, ubogo kmetsko ljudstvo in derejo tudi kožo z njega, so se vrgli tudi na delavstvo, ki mu mislijo s tem, da bodo oni »delali«, kaj škodovati. Toda bodo se v kratkem prepričali, da se varajo!

Dnevne vesti.

Cesarskih manevrov letos ne bo. Ta vest bo gotovo silno užalostila vse tiste rezerviste, ki so se že trepetaje veselili vseh onih nenavadnih užikov, ki so združeni s takimi resno vojno nadomeščajočimi vajami. Naša doba je itak že tako klaverna, da v Avstriji kmalu ne bo več človeka, ki bi mogel povedati, da je bil »v ognju« in da je blesiran. Le zanikarni mir, mir, mir. Kako naj dobi duša pravega junaka zadoščenje. Res da dajejo sejmi, žeganja in podobne priredbe nekaj prilike za pretep in poboje ampak to je vendar vse le civilizirano in če človeka zasačijo, je še zaprt za svojo korajžo. Nekoliko boljše nadomestilo so vendar velike vaje; tu se lahko maršira, da cepajo vojaki kakor muhe; teptajo se njive in travniki; zmerja se v najpristnejšem komisnem slogu; tornister je poln kakor za mezga; strelja se z resničnim smodnikom; sovražnik ima celo znamenja na čepicah, da se pozna. In zdaj je vsega tega veselja konec. Cesarskih manevrov ne bo, ker je v krajih, kjer so bili nameravani, razširjen konjski smrkelj. Pravzaprav je ta konjska bolezen le nekakšna rešitev iz zagate, v katero se je zaletelo vrhovno vojno vodstvo iz drugih razlogov. Načrt za letošnje manevre je bil sprožil šef generalnega štaba von Hötendorf. Ko so pa dvorni uradniki prišli ogledat kraj, kjer bi imel stanovati cesar, so se prepričali, da je

prostor skrajno nesrečno izbran. Vsa okolica graščine Stropko je na sto kilometrov tako ubožna, da ni tam ničesar dobiti. V večjih vaseh je komaj štiri do pet hiš, v katerih bi se dalo še za silo prenočevati. Povsod drugod so same bajte, obstajajoče iz dveh prostorov; v enem prebivajo ljudje in živina, — drugi pa služi za shrambo, klet, skedenj — vse obenem. Če bi se vendar hotelo manevrirati v tem kraju, bi bilo treba takih velikanskih priprav, da v sedanjih razmerah ni misliti nanje. Konjska bolezen je nastopila ravno o pravem času, da imajo gospodje izgovor za odpoved manevrov. — Ne moremo se pobahati, da bi bili prekomerno zaljubljeni v militarizem; ampak če militarizem, ki velja milijarde, povrh še same kozle strelja, tedaj bi vendar radi poznali tistega, ki bi nam mogel dopovedati, čemu so te drage igre dobre in potrebne.

Kolkovani delavci. Iz Antverp v Hollandiji prihaja neverjetna vest. Angleški lastniki ladij v lukah na kontinentu imajo infamno navado, pritiskati delavcem, ki jih sprejmejo v svojo službo, na notranjo plat desne roke štampiljo, ki se ne da izbrisati. Človeku bi se zdelo, da je kaj takega nemogoče v dvajsetem stoletju. Toda te dni je bila pri angleškem trgovinskem ministru Sidney Buxtonu deputacija angleških mornarjev, ki mu je poročala o tem sramotnem ravnanju. Povedali so, da ne more nihče dobiti dela na angleški ladiji, če ni tako kolkovan in da se na ta način označi po 10000 delavcev vsako leto. Minister je dejal, da obsoja to sramotno navado, da pa ne more ničesar ukreniti. Delavci morajo za to kolkovanje še plačevati pristojbino. Živini, katera se tako kolkuje, vsaj tega ni treba.

Atentat v Ameriki. V Novem Yorku je v torek neki bivši mestni uslužbenec Gallagher streljal na župana Gaynora, ko se je hotel na ladij nemškega Loyda »Kaiser Wilhelm der Grosse« odpeljati v Evropo. Župan Gaynor je stal na krovu ladje; strel ga je zadel v tilnik in krogelja je običala v čeljusti, kjer se je razbila na dva kosa. Rana je težka, toda zdravniki pravijo, da življenje ni v nevarnosti. Gallagher pravi, da se je hotel maščevati, ker je baje izgubil službo zaradi župana. Trdi pa se, da ni bil župan Gaylor v nobeni zvezi z njegovim odpuštom. Splošno je Gaylor zelo priljubljen in velja za posebno značajnega, tudi v politiki poštenega moža.

Kapucini se puntajo. Papež Pij X. je namreč postal strogo strog, pa zahteva, da se morajo kapucini zopet ravnati po starih pravilih, po katerih je bil njih red ustanovljen. Da to ni vseh kapucinom, ki so že davno začeli misliti, da žive tudi oni kolikor toliko v dvajsetem stoletju, je že umevno. Stari predpisi niso le strogi, ampak so vsled svoje starokopitnosti taki, da bi se jim danes morale upreti tudi vse zdravstvene oblasti. Kapucini bi n. pr. morali nositi kute na golem telesu brez perila, ležati ne bi smeli v postelji, ampak na deskah, ne bi se smeli kopati i. t. d. To so pa reči, pri katerih ne prihaja v poštev le komoditeta, ampak tudi zdravje in sicer ne le zdravje prizadetih kapucinov, ampak eventualno tudi vseh ljudi, s katerimi prihajajo v dotiko. In če se kapucini puntajo, ker se jim ne zdi prijetno, da bi jim kute odrgnile kožo, bi se moralo spuntati vse prebivalstvo, katerega zdravje naj bi zaradi absolutnega higienskega neznanja »svetega« očeta prihajalo v nevarnost. Kdor tu nekoliko razmišlja, mora zopet spoznati, da je katoliški konservativizem v kričnem nasprotju s časom.

Za rusko prebivalstvo na deželi je pomanjkanje šolstva in vsled tega strašno neznanje največje prokletstvo. Vsled silne nevednosti je še povsod razširjeno praznoverje; coprnije in podobne reči igrajo še neznanjsko vlogo. To se opazuje posebno letos vpričo kolere. Ljudje ne marajo zdravnikov; večinoma mislijo, da so zdravniki nalašč napravili kolero. Nekateri občine so naravnost sklenile, da ne pripuste zdravnikov, ki so jim bili poslani za boj zoper epidemijo. V nekaterih krajih so se kmetje dejansko lotili zdravnikov. Nekemu časopisu se je prepovedalo objaviti popularen članek, kaj da je kolera in kako se je je varovati. V Jekaterinoslavu, kjer je kolera posebno huda, primanjkuje krščanskih zdravnikov, židovskim se pa uradoma ne dovoljuje zdraviti krščanske bolnike!

Tudi kuga je že prišla v Rusijo. Nekoliko slučajev se je pojavilo v Odesi. Meseca junija je začela ta grozna epidemija v Perziji, a veliko hujše je razsajala v Indiji, kjer se ni zatrla. Odkod je bila zanešena v Rusijo, se ne ve.

Delavsko gibanje.

Hrvaški strankin zbor, ki bo v nedeljo in ponedeljek v Zagrebu, obeta postati velikanska manifestacija socialno demokra-

tične ideje. V soboto večer imajo delegati predkonferenco, v nedeljo dopoldne je otvoritev zbora, za popoldne pa je sklican javen shod, na katerem imajo govoriti zastopniki bratskih strank. Naznanjeni so za avstrijsko nemško socialno demokratično stranko poslanec sodrug Skaret, za češko poslanec sodrug dr. Soukup, za ogrsko sodrug Weltner, za srbsko sodrug Tucović, za bosensko hercegovsko sodrug Jakšić. Jugoslovansko socialno demokratično stranko v Avstriji bo zastopal sodrug Etbin Kristan.

Proti delavskemu koalicijskemu pravu meri načrt novega kazenskega zakona, ki ga je predložila vlada. Koalicijsko pravo delavcev je v Avstriji že sedaj zelo klaverno, tako da se more komaj govoriti o takem pravu. Zakon z dne 7. aprila 1870 je sicer odpravil kazensko preganjanje začetnikov in voditeljev stavk. S tem pa še ni bilo izrečeno, da ima delavstvo pravico do koaliranja, kajti koalicijska, t. j. dogovor, ki ima namen, skupno ustaviti delo, je razglašen za neveljavno dejanje in tirjatve, ki izhajajo iz takega dejanja, se ne morejo tožiti. Stavka sicer ni prepovedana, vendar pa tudi ni pravna institucija. Stavka stoji popolnoma izven zakona. Le toliko se je izpremenil prejšnji položaj z omenjenim zakonom, da se ne morejo kaznovati ne začetniki, ne voditelji, ne udeleženci stavke. Kazni podpadajo le nekateri takozvani »izgredci«, namreč slučajni, če hoče kdo po sili ali s sredstvi strahovanja pripraviti drugega delavca, da se pridruži stavki ali pa da vztraja v njej. Po novem načrtu kazenskega zakona bi se imelo tudi to izpremeniti. § 3. koalicijskega zakona bi se imel po volji vlade glasiti: »Kdor se delodajalca ali delojemalca telesno loti, kdor mu grozi z dejansko žalitvijo ali se posluži drugega strahovalnega sredstva, da bi ga oviral v svobodnem odločevanju o oddajanju in sprejemanju dela, se kaznuje z zaporom do 3 mesecev ali pa z globo do 1000 kron.« — Po doslej veljavnem zakonu je moglo nastopiti tako kaznivo dejanje le tedaj, če se je skupno ustavilo delo v ta namen, da se dosežejo boljši delavni pogoji, bodisi višja mezda, krajši delavni čas in podobno. Stavka, ki ima drugačen namen, ne spada pod določbe koalicijskega zakona, torej se tudi dejanja, ki so v zvezi z drugačno stavko, ne morejo kaznovati po § 3. koalicijskega zakona. Odlok najvišjega sodišča z dne 20. junija 1906 je razpršil vsak dvom v tem oziru. V bodoče pa nima veljati nobena razlika; vsako dejanje, naj bo v zvezi s kakršnokoli stavko, se ima kaznovati po strogem koalicijskem pravu. Te določbe imajo veljati tudi tedaj, če ne gre za stavko, ampak za izpor in celo le za bojkot. Koalicijskemu zakonu pa hočejo celo podvreči slučaje, v katerih sploh ni koalicije. Po dosedanjih določbah je mogel delavec grešiti proti koalicijskemu pravu le tedaj, če je nastopal proti drugemu delavcu, oziroma delodajalcu, če je zagrešil proti drugemu delodajalcu, ne pa delavec proti delodajalcu ali pa delodajalec proti delavcu. Po vladnem načrtu se ima tudi to izpremeniti. Celotni delavec, ki ima biti odpuščen, se ima kaznovati po koalicijskem zakonu, ako hoče prisiliti delodajalca, da ga obdrži. O teh novih nakanah bomo pač še govorili, a delavci že iz tega lahko spoznajo, kaj pomeni, če delajo zakone delavski zastopniki, ali pa če jih delajo meščanski. Če to dobro prevdarijo, bodo tudi spoznali, kako važna, kako nujno potrebna je dobra politična organizacija.

Društvo »Ljudski oder« v Trstu. Vsled svojega sklepa sklicuje podpisano vodstvo naslovljenega društva V. redni občni zbor v soboto, dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v Delavski dom, ul. Borschetto 5, II. nad. s sledečim dnevnim redom: 1. Prečitane zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. Poročilo; 3. Sklepanje o bodočem delu društva; 4. Sklepanje o pevskem odseku; 5. Izvolitev novega odbora in nadzorstva; 6. Slučajnosti. Posamezni sodrugi, ki žele vložiti društva se tičeče predloge, naj blagovole naznaniti to odboru vsaj teden dni pred občnim zborom. Zbor je izredne važnosti. Saj je tudi naravno, da je zanimanje med sodrugi za to največjo našo kulturno institucijo veliko. Zato smo pa prepričani, da se bodo tega občnega zbora udeležili v velikem številu vsi člani, članice in resnični prijatelji delavske izobrazbe. **Vodstvo**.

Za tiskovni sklad so darovali: Kegljaska družba pri Petriču K 6.—, sodr. Milost K 2.—, sodr. Sitter K 2.—, sodr. Novak K 1.—, sodr. Kisovec K 1.—.

Listnica uredništva.

Jesenice: Več prihodnjic. — Trst: Kolikor je bilo mogoče; drugo prihodnjic. — I. T.: Prihodnjic. Podgora: Na svoje ime ne.

Vsak zaveden sodrug mora biti naročnik »Rdečega Prapora«.



Zvezda
s
križem

Pazi, naj se vedno na ime
Maggi
in varstveno znamko
zvezda s križcem!!!

MAGGI JEVE kocke po 5 v
podpirajo štedenje!



Dajo, le z vrelo vodo po-
lite, najboljšo, krepko
govejo juho, k juham,
omakam, zelenjadi itd.

Čitajte in širite „Rdeči Prapor“

? I ? Najboljša ura sedanjosti
I K O Zlata, srebrna, tula, nikel-
? O ? nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

„IKO“

? I ?
I K O
? O ?

Srečen vse žive dni
Vsaka mu jed diši,
Nikdar bolan:
Kdor vživa



Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Ljudska kakovost
Kabinetna kakovost

liter K 2.40
. . . 4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Častiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

52—18

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso
z velikim uspehom porabil, katero iz srca
priporočam v veliko korist vsaki družini
ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,
blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše
tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji
lovec v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

Redka priložnost!

Tovarna, ki jo je uničil požar, mi je prepu-
stila celo zalogo rešenega blaga t. j. več
tisoč krasnih, težkih

flanelnih odej

v vseh najnovejših in najkрасnejših vzorcih,
ki imajo neznatne, malo vidne madeže od
vode. Te odeje so za vsako boljšo družino
za pokrivanje postelj in oseb, so jako tople,
meške in trpežne, 190 cm. dolge, 135 cm.
široke. Razpošiljam proti povzetju

3 kose krasnih težkih flanel. odej za 9 K
v različnih modnih barvah in uzorcih.

4 odeje za hišno gospodarstvo za 10 K.
Vsakdo, ki naroči to blago, je gotovo zado-
voljen.

Oton Bekera, c. kr. nadstražnik v. p.
v Nachodu na Češkem.

NAZNA NILO.

Velecenjenemu občinstvu in svojim ljubim prijateljem uljudno
naznanjam, da sem z današnjim dnem v obrat prevzel znani

HOTEL „ILIRIJA“

Kolodvorska ulica 22.

Točila se bodo pristna dolenska, štajerska, istrska in avstrijska
vina v sodih in steklenicah ter vedno sveže dvojno marčno belo in
črno pivo iz združenih pivovaren Žalec in Laški trg.

Gorka in mrzla okusna meščanska kuhinja ob vsakem dnevnem
času, posebno ob odhodu in prihodu vseh vlakov. Opoldanski in ve-
černi abonement po prednostnih cenah.

Krasni prostori za družbe, svatbe; skupne pojedine po dogovoru.
Salon in sobe so na razpolago za društva; za večje in manjše se-
stanke, konference in shode. Za popolno zadovoljitev p. n. naročnikov
jamči moje dosedanje mnogoletno delovanje v največjih podjetjih.

Gospodične, ki se hočejo v kuhinjstvu izvežbati, spre-
jemajo se pod najugodnejšimi pogoji.

Velik senčnat vrt, salon in kurljivo kegljišče.

Popolnoma nanovo urejene sobe za tujce se zaradi bližine juž-
nega kolodvora najtopleje priporočajo.

Zahvaljujoč se za dosedaj mi kot ravnatelju grand hotela „Union“
izkazano zaupanje beležim

z najodličnejšim spoštovanjem

Ivan Bračič,

hotelir.

KAVARNA „ILIRIJA“
je vsak dan vso noč odprta.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Izlet v Benetke.

Izletniki v Benetke se odpeljejo danes, v soboto 13. t. m. o polnoči
z velikim parnikom

„Argentina“

iz Trsta. Zbirališče izletnikov

na pomolu št. 4 v prosti luki (Ribji trg).

Vstop na parnik ob 10. zvečer.

Na parniku godba.

Za hrano in zabavo poskrbljeno.

Natančen spored se dobi na ladji.

Ustanovljeno 1847.

Ustanovljeno 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7. LJUBLJANA Turjaški trg št. 7.

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone za gosposke sobe.

Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.

Najnižje cene.

Najsolidnejše blago.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

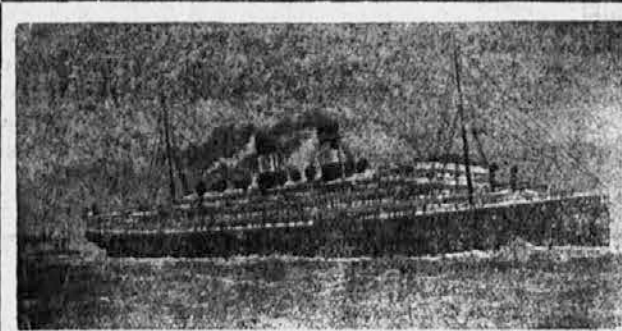
Izvršuje vsa mizarska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.



Potniki v severno in južno Ameriko

52—31

voziijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je
za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d.

Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.